

ΟΙ ΒΑΣΑΝΙΣΜΕΝΟΙ ΠΟΙΗΤΑΙ

ΤΑ ΝΕΑΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΟΥ ΕΡΡΙΚΟΥ ΧΑΪΝΕ

Τὰ σχέδια τῶν γονέων του γιά τὸ μέλλον του, Ὁ Χαΐνε περί... Ρωμῆικὸς Δικαίος. Τὰ κορίτσια τοῦ Ρήνου. Χαΐνε καὶ Γαλλικὴ Ἐπανάσταση. Ἡ ἀγάπη του πρὸς τὶς εἰκόνας. Ὁ ἔρως του πρὸς τὴ Μόλλυ. Τὰ δύο μεγάλα μάτια... Μιὰ ἐρωτικὴ ἀπογοήτευσις. Ἡ ἀπελπισία τοῦ ποιητοῦ. Πληγωμένος ἀπὸ τὸν ἔρωτα. Ἀπιστία καὶ πίστις κ.λ.π.

Καὶ σήμερα ἀκόμη ὅποιος πηγαίνει γιά πρώτη φορὰ στὴν Παρισίαινα πόλι Ντύσελντορφ, δὲν μπορεῖ νὰ μὴ θαυμάσῃ τὴν ομορφιά τῆς πόλεως αὐτῆς καὶ τὶς δεινροστοχίες τῆς μετὰ τὰ μεγάλα πυκνὰ δέντρα. Στὴν πόλι αὐτὴ ζοῦσε, ἐδῶ καὶ ἑκατὸν εἴκοσι χρόνια ἓνα μικρὸ ἐβραϊοποικὸ που ἦταν γραφτὸ νὰ γίνῃ ἓνας ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους ποιητὰς ποὺ ὕψησαν ποτὲ. Τὸ παιδάκι αὐτὸ, γιὸς ἑνὸς ἔμπορου βελούδων, ὀνομαζόταν ἐρρικός Χαΐνε.

Οἱ γονεῖς τοῦ Χαΐνε ὀνειρεύοντο γιά τὸ μοναχογιῶ τοῦ ἓνα λαμπρὸ καὶ προσοδοφόρὸ ἐπάγγελμα. Στὴν ἀρχὴ θέλησαν νὰ τὸν κάμνουν ἀξιωματικὸ. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ ἔρρικός δὲν εἶχε χαριεὶ κλίση γιά τὸ στρατὸ, οἱ γονεῖς τοῦ ἀναγκάστηκαν νὰ ἐγκαταλείψουν τὸ σχέδιόν τους, καὶ ἐσκέφθησαν γιά τὸ γιὸ τοῦ κάποιον ἄλλο ἐπάγγελμα.

Τὴν ἐποχὴ ἐκείνην ὁ περφόρμὸς ἔμπορικὸς οἶκος Ρότσουλντ βασιλεύονταν ἤδη σὲ μεγάλῃ ἀκμῇ. Καὶ ἐπειδὴ ὁ πατέρας τοῦ Χαΐνε συνδέετο μὲ ἓναν ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς Ρότσουλντ, ἀπεφασίσθη νὰ εἰσαχθῇ ὁ ἔρρικός ὡς ὑπάλληλος στὸν μεγάλον ἔμπορικόν οἶκον. Προηγούμενος ὅμως ἔπερε νὰ λάβῃ κάποιαν ἔμπορικὴ μόρφωση. Τοῦ πήραν λοιπὸν οἱ γονεῖς τὸν δασκάλο, ὁ ὁποῖος τοῦ ἐδίδασκε ἀγγλικά, γεωγραφία καὶ λογιστική.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως ὁ πατέρας τοῦ τοσαύτῃσθε μὲ τὸν Ρότσουλντ καὶ ἔτσι ἐγκατελείφθη καὶ τὸ δεύτερον αὐτὸ σχέδιόν. Ἀλλὰ καὶ τὸ τρίτον σχέδιόν ποὺ συνέλαβαν οἱ γονεῖς τοῦ Χαΐνε γιά τὸ γιὸ τους, δὲν εἶχε ἐνδοξώτερον τέλος. Τὸν ἐστεῖλαν νὰ σπουδᾷσῃ νομικὰ στὸ νεοσύστατό τότε πανεπιστήμιον τῆς Βόννης. Φαίνεται ὅμως ὅτι ὁ νεαρός Χαΐνε δὲν εἶχε χαριεὶ διάθεση νὰ γίνῃ δικηγόρος, γιὰτι καὶ μὲν σπουδᾷσθε νομικά, δὲν θέλησε ὅμως νὰ κάνῃ τὸν δικηγόρον. Καὶ γιὰτι ἀγαγε : Μὰς τὸ ἔξηγε ὁ ἴδιος σὰ « Ἀπομνημονεύματα » ποὺ ἔγραψε τριανταεπτά χρόνια ἀργότερα. « Συναγνώμων, γράφει, τὸ ρωμαϊκὸ δίκαιον, γιὰτι εὐίσκασι ὅτι δένοναμβιβάρεται οὐτεμὲ τήνρησκειά, οὐτε μὲ τὴν ἠθική, οὐτε μὲ τὸν ἀνθρωπισμό, οὐτε καὶ μ' αὐτὴν ἀκόμη τὴ λογική. Οἱ Ρωμαῖοι κατεσκεύασαν τὸ δίκαιο γιά νὰ προστατεύουσιν καὶ διαφυλάξουσιν τοὺς χαριστὸν τὸν κλοπῶν τους. Στρατιῶτες καὶ δικηγόροι ἤθελαν νὰ διατηρήσουν μὲ τὸ νόμον ὅ,τι εἶχαν κερδίσει μὲ τὸ σπαθί. »

Ἦταν δὲν ἦταν εἴκοσι χρόνον ὁ Χαΐνε στὰν γόρσις ἀπ' τὴν Βόννην στὴν Ντύσελντορφ, τὴν πατρίδα του. Ζαναβόηθε πάλιν τὶς ὀχθες τοῦ ἀγαπημένου του ποταμοῦ, τοῦ Ρήνου, μὲ τοὺς ὀμορφους θρούλους καὶ ὅλες τὶς κοπέλλες ποὺ τὶς εἶχε ἀφήσει τόσον καιρὸ μικροῦλες καὶ τώρα τὶς εὐίσκασι τέλειες γυναῖκες. « Ὅλες τὶς παραρρηνεαὶς πόλεις, καὶ ἰδιαίτερος τὴν πατρίδα του φινικά, τὶς ἀγαποῦσε πολὺ ὁ Χαΐνε. Γιά τὴν Ρενανίαν γράφει σ' ἓνα τοῦ βιβλίου :

« Ὡ τὸ ὄμορφος τόπος, γεμάτος χάρε καὶ ποὺ τὸν ζεσταίνει ἓνας γλυκύτατος ἥλιος !... Τὰ βουνὰ καθρεφτίζονται στὰ γαλανά καὶ ἀστραφτερὰ κύματα, μὲ τοὺς παλῶνδους ἐρειπωμένους πύργους των, τὰ δάση των καὶ τὶς γοιθικὲς των πολιτεῖς. Ἐκεῖ, οἱ καλοὶ νοικοκυραῖοι στέκονται στὸ κατῶφλι τῶν σπιτιῶν τους, τὶς θερινὰς μέρες, τὴν ὄρα ποὺ γέροντες ὁ ἥλιος, πίνουσι σὲ μεγάλα ποτήρια κρασί καὶ κουβεντιάζουν φιλικὰ μεταξύ των. Δὲν ἐνδιεφέρονται ποτὲ γιά τὸ τί ἔλεγαν. Προτιμοῦσα πάντοτε νὰ κάθονται κάτω ἀπ' τὰ παραθύρα, κοιτᾷ στὰ κορίτσια, νὰ γελῶ καὶ νὰ κουβεντιάζω μαζί των, νὰ τὶς κάνω νὰ μοῦ πετοῦν λουλούδια στὸ πρόσωπον, καὶ νὰ προσποιούμαι τὸν κακιομένο ὡς ποὺ νὰ μοῦ διηγήθουν τὰ μουσικὰ των... »

Ποῖά ἦσαν τὰ κορίτσια αὐτά ; Μερικῶν τὰ ὀνόματα δσοῖθκαν χάρις στὸν Χαΐνε. Ἦ μὰ ἦταν ἡ Ἰσάννα ποὺ εἶχε τρεῖς ἑαδέρφες : Τὴν Γερτρούδη ποὺ ἦταν σάν τριαντάφυλλο, τὴν Κατερίνα μὲ τὰ γαλάτσια μάτια καὶ τὴν Ἐντρίγκε ποὺ χαμήλωνε τὸ κεφάλι της, ὅταν τὴν πλησίαζε ὁ Χαΐνε. « Τότε, διηγείται ὁ ποιητὴς, τὰ μάθρα της μαλλιά, πέφτοντας πάνω στὸ κόκκινον ἀπὸ τὴν τρυφή πρὸσοπῆς της, δὲν ἄφηναν νὰ φαίνονται παρὰ τὰ δύο μάτια τῆς μόνον, σάν δύο ἀστρα σὲ σκοτεινὸ ὄργανο. »

Τὴν ἐποχὴ ἐκείνην ὁ Χαΐνε κατελήφθη ἀπὸ ἓνα περφόρμον πάθος γιά τὴν Γαλλικὴν ἐπανάσταση. Διάβαζε ὅ,τι βιβλίον ἔφερε στὰ χεῖρα του σχετικὸ μὲ τὸ μεγάλο αὐτὸ γεγονός ποὺ ἀλλάξε τὴν ὄψη τῶν νεωτέρων κρατῶν. Ἀλλὰ καὶ ποιήματα καὶ μυθιστορήματα διάβαζε κατὰ κόρον καὶ ἰδίως διάφορες μεσαιωνικὲς ἱστορίες, μὲ μάγισσες, μὲ φαντάσματα, μὲ νάνους καὶ καλλιμαντζάρους. Ἐπὶ ἓνα διάστημα ἄρχισε νὰ τὸν τραβᾷ καὶ ἡ ἐκκλησία καὶ σέφετηκε μέλισσι νὰ γίνῃ ἱερεὺς. Γρήγορα ὅμως ἐγκατέλειπε αὐτὴ τὴν ἰδέα. Πα-

ρὰ τὴν ἀθεΐα του ὁσὸσο διετήρησε τὴν ἀγάπην ὀρισμένον ἐκκλησιαστικὸν πραγματόν, καὶ ἰδίως τὸν εἰκόναν. Ἴσως γιὰτι ὀρισμένες παραγιέσι τοῦ θύμαζαν τὶς κοπέλλες ποὺ εἶχε ἀγαπήσει.

« Στὸν Ρήνον, γράφει σ' ἓνα τοῦ ποιήμα, σ' ὄμορφον ποταμὸν, καθρεφτίζεται μὲς στὰ κύματα μὲ τὴν ψηλὴν τῆς μητροπόλι, ἡ ἁγία Κολωνία. »

« Στὸν θόλον ὑπάρχει μιὰ εἰκόνα ζωγραφισμένη πάνω σὲ δέρμα χρυσὸ. Στὴν ἐρημιά τῆς ζωῆς μου ἔρριξε ἓνα γλυκὸ φῶς ἡ εἰκόνα αὐτῆ. »

« Λουλούδια καὶ ἀγγελουδία εἶνε ζωγραφισμένα γύρω ἀπ' τὴν εἰκόνα. Μὰ τὰ μάτια, τὰ χεῖλια καὶ τὰ μάγουλα τῆς εἰκόνας μοιάζουν μὲ τῆς ἀγαπημένης μου. »

Δὲν εἶνε γνωστὸ ποῦ ἀκριβῶς κοπέλλα ὕπονοιε στοὺς στίχους του αὐτοῦ ὁ Χαΐνε, φαίνεται ὅμως, ὅτι πρόκειται γιά μιὰ ἐξαδέλφη του ἢ ὀποία ἐνέπνευσε τὸν πρώτον μεγάλον ἔρωτα στὸν ποιητὴ.

Ὁ θεοὺς τοῦ ἔρρικού, Σολομών Χαΐνε ποὺ εἶχε φέρει ἀπ' τὸ πατριζὸν ποὺ σάτι μὲ λίγα μάρκα στὴν τοπικὴ τοῦ πέταινον παντελοῦ του, εἶχε γίνε ἓνας ἀπ' τοὺς πλουσιωτέρους τραπέζιτες τοῦ Ἀμβούργου. Ἐκάλεσε λοιπὸν τὸν ἀνεψιὸν του νὰ πᾶσι στὸ Ἀμβούργο γιά νὰ ἐργασθῇ στὴν τράπεζά του. Ἀλλ' ὁ θεοὺς εἶχε μιὰ κόρη, τὴν Μόλλυ, ποὺ τὴν εἶχε γνωρίσει χρόνια πρὶν στὴν Ντύσελντορφ ὁ Χαΐνε καὶ ποὺ τὴν εἶχε φαίνεται, μὲ ὀλη τὴ δύναμι τῆς ἐρηθικῆς του ψυχῆς, ἐρρωτευθεῖ. Ὁσὸσο ὅταν ἐφθασε στὸ Ἀμβούργο ὁ Χαΐνε, ἡ Μόλλυ εἴλειπε. Ἡ ἀπογοήτευσις του δταν τραβᾷ αὐτὸ, δὲν περιγράφεται, ὅσοι καὶ ἡ ἀνυπομονήα του. Περίομε μὲ μεγάλη συγκίνηση τὴν ἐπιστροφή της Μόλλυ, φροντίζοντας ὁσὸσο νὰ μὴν τοῦ φέρῃ λέξι ποὺ θὰ μπορούσε νὰ προσδοσῆτο μουσικὸ τῆς καρδιάς του. Σ' ἓνα φίλον τοῦ ἔγραφε τὴν ἐποχὴ αὐτὴ ἀπὸ τὸ Ἀμβούργο :

« Βλέπω κιόλα πὼς δύο μεγάλα γαλάτσια μάτια ποὺ τὰ ἔξω πολὺ καλὰ θὰ μὲ κοιτάζουν. Τ' ἀγαπῶ πολὺ μοῦ φαίνεται ὅμως ὅτι ἡ ἐρωτικὴ μου φλόγα ε' ἀφήνει ἀδιὰφορα. »

Καὶ στὸ τέλος τοῦ γράμματός του προσθεῖται :

« Ὡ πόσο χαίρομαι, πόσο χαίρομαι, σὰ σκέφτομαι ὅτι σὲ λίγες μέρες θὰ εἶνε ἡ Μόλλυ κοντὰ μοι ! Δύο χρόνια ἔχω νὰ τὴν δω. Καρδιά μου πᾶς μου γιὰτι χτυπᾷς τόσο δυνατὰ ; »

Καὶ πράγματι ὅστερα ἀπὸ λίγες μέρες τὴν εἶδε, φαίνεται ὅμως ὅτι ἡ Μόλλυ δὲν ἀντεπερρίθη στὸν ἔρωτά του, γιὰτι ὅστερα ἀπὸ λίγο καιρὸ ἔγραψε ἓνα ἀπελπισμένον γράμμα στὸν φίλον του :

« Δὲν μ' ἀγαπᾷ, ἀγαπητέ μου Κρίστιαν, δὲν μ' ἀγαπᾷ. Ἄν μποροῦσες νὰ ἰδῆς μιὰ μόνη σιγῆ πόσο εἶνε χλωμὸς ὁ φίλος σου καὶ πόσο ὑποφέρει, ἂ, τότε θὰ καταλάβαινες σὲ τι βαθμὸν τὸν ἔχει πληγώσει ὁ ἔρωτας ! »

Εἶνε ἀπελπισμένος καὶ ὅμως κατὰ βάθος ἐλπίζε ἀκόμη, γιὰτι στὰ μάτια τῆς Μόλλυ ὑπάρχει κατὶ τὸ αἰνιγματικὸ, κατὶ ποὺ ἐκφορᾷει εἰρωνία καὶ εἰρὸνια μαζὶ καὶ ποὺ τὸν τραβᾷ ἐνὸ τὸν ἀποθεῖ συγχρόνως.

Γιά νὰ τὸν ἀγαπήσῃ ἡ Μόλλυ εἶνε ἔτοιμος νὰ πουλήσει τὴν ψυχὴ του στὸ διάβολον, νὰ δάσει στὸν δῆμον τὸ κορμὶ του. Ἐπειτα ὅμως τρομάζει γιά ὅ,τι εἶπε :

« Ὁ θεός, γράφει σχετικῶς, ἄς λυπηθῇ τὴ φτωχὴ μου ψυχῆ ! Δὲν ἔγραφα ἐγὼ τὰ παραπάνω λόγια. Ὅχι. Κάποιος καθότανε ἐκεῖ στὴν καρέκλα μου, ἓνας ἄνθρωπος τρομερὰ χλωμὸς, καὶ αὐτὸς τὰγραψε. Μοῦ φαίνεται πὼς ἦταν τραλλός, μὰ Θεέ μου, τί φταίει ἂν τὸν τρέλλανε ἡ ἀγάπη ; »

Καὶ ὅμως μολοντοῦ ἀτυχὸς ὀδρος αὐτὸς, ὁ πρώτος του μεγάλος νεανικὸς ἔρως, ἐνέπνευσε στὸν Χαΐνε μερικὰ ἀπὸ τὰ ὀραιότερα τὸν ἐρωτικὰ ποιήματα. Καὶ ποὺς δὲν ἔξερει τὸ χαριστὸν αὐτὸ τραγούδι, τὸ τοσο ἀπλό καὶ βαθὺ συγχρόνως ;

« Γλυκειὰ μικρὴ μου ἀγάπη, βάλε τὸ χεράκι σου πάνω στὴν καρδιά μου. Ὡ ἀκούσι, πὼς χτυπᾷει ἡ δύστηνη στὴν μικρὴ τῆς φωλιά !... Ὅλη τὴ μέρα ἐκεῖ μέσα χτυπᾷ σκληρὰ ἓνας καρὸς καὶ πονηρὸς φυλοργὸς ποὺ μοῦ ἐτοιμάζει ἓνα φέρετρο. Σφουροκαπᾷ νύχτα καὶ μέρα. Καὶρὸ τώρα νοῦθει σκοτώσει τὸν ὕπνον. Ἀκούραστε μαραγκέ, καὶρε γλήγορα γιά νὰ κοιμηθῶ γιά πάντα. Ἐτα προστάζει ἡ ἀγάπη μου ! »

Ἐνας ἀτυχὸς ἔρως ἐνέπνευσε στὸν Χαΐνε μερικὰ ἀπὸ τὰ ὀραιότερα τὸν τραγούδια. Ἴσως γιὰτι τίποτε δὲν ἐμπνεῖ τόσο τοῦς ποιητὰς ὄσο ὁ πόνος.

Ἐνα σπάνιον νεανικὸ πορτραῖτο τοῦ Χαΐνε